

Andre Asiman

ZOVI ME SVOJIM
IMENOM

PREVELA S ENGLESKOG

Marija Obadović

BEOGRAD

2018

www.strik.rs
www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA
André Aciman
Call Me by Your Name

UREDNIKA
Ljubica Pupezin

© 2007 by André Aciman
All rights reserved.

© 2018, ŠTRIK, za srpski jezik

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

1. deo

KAD AKO NE KASNIJE?

„*Kasnije!*” Ta reč, taj glas, taj stav.

Nikad ranije nisam čuo da neko kaže „kasnije” da bi rekao doviđenja. Ta reč, kad je izgovori očigledno ravnodušna osoba kojoj nije stalo niti da vas opet sretne niti da se čuje s vama, zvuči grubo, osorno i ponižavajuće.

I sad mogu da je čujem, moje prvo sećanje na njega. *Kasnije!*

Sklopim oči, izgovorim je, i opet sam u Italiji, nekad davno, silazim putem kroz drvored, posmatram ga kako izlazi iz taksija, u lepršavoj plavoj košulji, razdrljene kragne, s naočarima, slamnatim šeširom, svuda koža. Najednom se rukuje sa mnom, pruža mi ranač, vadi kofer iz prtljažnika, pita da li mi je otac kod kuće.

Možda je sve počelo upravo tada, na tom mestu: plava košulja, podvrnuti rukavi, njegove oble pete koje bi načas sevnule iz pohanibanih espadrila, nestrpljive da isprobaju vrelu šljunkovitu stazu koja vodi do naše kuće, pitajući sa svakim korakom: *Kuda do plaže?*

Gost za ovo leto. Još jedan gnjavator.

I onda, skoro i bez razmišljanja, leđa već okrenutih kolima, odmahuje slobodnom rukom i dobacuje svom saputniku s kojim je verovatno podelio vožnju od stanice, kratko i bezosećajno: *Kasnije!* Ne oslovljava ga imenom, ne pokušava šalom da razbije neprijatan trenutak rastanka, ništa. Jedna reč za oproštaj: odsečna, drska i bezosećajna – izaberite sami, njemu je svejedno.

Čekaj, pomislio sam, tako će se i s nama rastati kad dođe vreme. Jednim osornim, nehajnim: *Kasnije!*

A u međuvremenu, moraćemo da ga trpimo šest dugih nedelja. To me je prilično plašilo, delovao je kao veoma nepristupačna osoba. Ali na kraju bi mi se možda mogao i dopasti. Za samo nekoliko dana, međutim, naučio sam da ga mrzim. Istog tog muškarca čija mi je fotografija na formularu za prijavu mesecima pre toga privukla pažnju, govoreći mi nešto sasvim suprotno, da bi mi se mogao svideti odmah.

Svakog leta moji roditelji primali su u kuću mladog profesora kako bi mu pomogli da dotera svoj rukopis pre objavljivanja. Svakog leta morao sam da se iselim iz svoje spavaće sobe na šest nedelja i pređem u prostoriju niže niz hodnik koja je pripadala mom dedi. Ta soba je u zimskim mesecima, kad smo boravili u gradu, postajala privremena šupa za alat, ostava, i tavan, i tu, kako kažu, moj deda, moj imenjак, i dalje škrguće zubima dok spava večnim snom. Letnji gosti nisu nam ništa plaćali, imali su celu kuću na raspolaganju, i u suštini su mogli da rade šta im se prohte, pod uslovom da svakog dana izdvoje sat-dva da pomognu ocu oko korespondencije i papirologije. Postajali bi deo porodice, i posle petnaestak godina ovakve prakse ustalio se običaj da nam, ne samo uoči Božića već i čitave godine, stiže more razglednica i poklona od ljudi koji su bili toliko privrženi mojoj familiji da su na svojim porodičnim putovanjima po Evropi obavezno svraćali na dan-dva u B., na nostalgичni obilazak kuće u kojoj su nekada boravili.

Za trpezom je često bilo i drugih gostiju, suseda ili rođaka, drugi put su to bile kolege, advokati, lekari, bogati i slavni koji bi svratili da posete oca na putu u letnjikovce. Dešavalo se i da primimo ponekog turistu, obično par koji je čuo za staru vilu i jednostavno želeo da zaviri unutra, a onda bi ih potpuno očaralo kad bismo ih pozvali da obeduju s nama i ispričaju nam nešto o sebi. Mafalda,

koja bi za to saznala u poslednjem trenutku, posluživala je svoj uobičajeni repertoar. Moj otac, inače suzdržan i povučen čovek, s velikim uživanjem bi zadužio aktuelnog naprednog budućeg stručnjaka da vodi razgovor za stolom na nekoliko jezika dok bi nas ostale, posle nekoliko čaša *rozatela* i vrelog letnjeg sunca, neizbežno savladavala popodnevna tromost. Zvali smo to *teško zarađen hleb* – i naši šestonedeljni gosti brzo bi se navikli na taj izraz.

A možda je sve počelo ubrzo nakon njegovog dolaska, upravo za jednim od tih mučnih ručkova kad je seo pored mene i kad mi je konačno sinulo da su mu dlanovi svetli, iako je tog leta kratko boravio na Siciliji i bio preplanuo, da su mu dlanovi zapravo iste boje kao nežna koža stopala, vrata i dela ispod podlaktice koja nije bila toliko izložena suncu. Skoro svetloroze, sjajna i glatka kao gušterov trbuh s donje strane. Koža skrivena, čedna, mlada, poput rumeni na licu sportiste ili nagoveštaj zore u olujnoj noći. Rekla mi je o njemu stvari koje ne bih umeo da pitam.

Ili je možda ipak počelo tokom beskrajno dugih sati nakon ručka, dok smo svi leškarili u kupaćim kostimima, svuda su bila opružena tela, i napolju i unutra, ubijali smo vreme dok neko naposletku ne bi predložio da se spustimo do stena i okupamo. Rođaci, braća i sestre, susedi, prijatelji, prijatelji prijatelja, kolege, svako ko se setio da nam pokuca na vrata i upita sme li da koristi teniski teren – svi su bili dobrodošli da se ispruže, kupaju i jedu, a ako bi ostali dovoljno dugo, mogli su i da se smeste u gostinjskoj kući.

Ili je možda počelo na plaži. Ili na teniskom terenu. Ili za vreme naše prve zajedničke šetnje, prvog dana njegovog dolaska, kad su me zamolili da mu pokažem kuću i imanje, a ja sam, kako to već biva,

uspeo da ga kroz drevnu kapiju od kovanog gvožđa odvedem sve do beskrajno velikog priobalja daleko iza kuće, prema staroj pruzi koja je nekad davno povezivala B. i N. „Verovatno je blizu i napuštena stanica?“, gledao je kroz drveće obasjano vrelin letnjim suncem, trudeći se, po svoj prilici, da postavi pravo pitanje vlasnikovom sinu. „Ne, stanica nikad nije ni postojala. Voz bi se zaustavio samo ako neko to zatraži.“ Zanimao se za voz; šine su delovale isuviše usko. Bio je to voz sa dva vagona i kraljevskim grbom, objasnio sam mu. Sad u njemu žive Cigani. Žive tu još od vremena kad je moja majka dolazila na letovanje kao devojčica. Odvukli su vagona ispale iz koloseka dalje od mora. Da li bi želeo da ih vidi? „Kasnije. Možda.“ Uljudna ravnodušnost, kao da je primetio moj nespretn pokušaj da mu udovoljim, i odgurnuo me od sebe, po kratkom postupku.

Ipak me je to pogodilo.

Umesto toga, rekao je, hoće da otvori račun u banci u B., a potom i da poseti prevoditeljku na italijanski koju je izdavač angažovao za njegovu knjigu.

Odlučio sam da pođemo biciklima.

Mučan razgovor koji smo vodili dok smo hodali nastavio se i u vožnji. Usput smo stali da se osvežimo. Dućan je zvrjao prazan, u mrklom mraku. Vlasnik je brisao pod amonijačnim rastvorom oštroug mirisa. Brže-bolje smo izašli. Usamljeni kos na vrhu mediteranskog bora otpevao je nekoliko nota čiju su melodiju zaglušili cvrčci.

Otpio sam dobar gutljaj gazirane vode, dodao mu flašu, i potom ponovo otpio. Malo vode sam sipao u šaku, poprskao se po licu i provukao vlažne prste kroz kosu. Voda je bila mlaka, izvetrela, i u ustima je ostavljala ukus neutažene žeđi.

Šta ljudi ovde rade?

Ništa. Čekaju da se leto završi.

A zimi?

Nasmejao sam se kad mi je kroz glavu proleteo odgovor. Shvatio je i nastavio: „Nemoj samo da mi kažeš da čekaju da dođe leto.”

Dopadalo mi se što ume da čita misli. Shvatiće šta znači *teško zarađen hleb* mnogo pre svojih prethodnika.

„Zimi je ovde prilično sivo i mračno. Dolazimo samo za Božić. Ostatak vremena je ovo grad duhova.”

„Radite li još nešto za Božić osim što pečete kestenje i pijete liker od jaja?”

Zadirkirivao me je. Osmehnuo sam mu se kao i malopre. Razumeo je, oćutao, lica su nam se razvukla u osmeh.

Pitao me je kako ja ispunjavam vreme. Igram tenis. Plivam. Uveče izlazim. Trčim. Transkribujem muziku. Čitam.

Rekao je da i on trči. Rano ujutru. Gde se ovde može trčati? Duž promenade, uglavnom. Pokazaću mu ako želi.

Udarac u lice baš kad je počeo da mi se dopada:

„Možda, kasnije.”

Čitanje sam namerno pomenuo na kraju jer su me njegova odbojnost i drskost navele da pomislim da je i kod njega na poslednjem mestu. Nekoliko sati potom saznao sam da je upravo završio pisanje knjige o Heraklitu i da „čitanje”, samim tim, verovatno nije značajan deo njegovog života, pa sam shvatio da ću morati da se nekako dovijem kako bih ga uverio da nam se interesovanja podudaraju. Nije me, međutim, uzdrimalo to što ću morati da izvedem vratolomiju kako bih se iskupio, već neugodna strepnja koja se javila kad mi je postalo jasno, i tada, a i ranije, dok smo neobavezno ćaskali kraj pruge, da ja još od početka, bez ikakve namere, ne priznajuci to čak ni sebi samom, bezuspešno pokušavam da ga pridobijem.

Kad sam se ponudio da mu pokažem San Đakomo – jer to su svi gosti voleli – i popnem se s njim na vrh zvonika koji smo u šali nazivali Zvonik s pogledom koji ubija, trebalo je da znam da unapred

moram imati spreman odgovor, da ne smem da dozvolim da zane-
mim. Lako ću zadobiti njegovu naklonost, mislio sam, odvešću ga
gore i pustiti ga da upija pogled na grad, na more, na večnost. Ali
ne. *Kasnije!*

A možda je počelo i mnogo kasnije nego što mislim, možda ništa
nisam ni primetio. Dešava se da sretnoš nekog, ali ga ne vidiš stvarno,
ostane nekako u prikrajku. Ili ga primetiš, ali ništa ne klikne, ni-
šta ti ne zapadne za oko, i onda, čak i pre nego što postaneš svestan
nečijeg prisustva, pre nego što shvatiš da te nešto muči, šest nede-
lja koje si imao na raspolaganju skoro se navršilo, on je već otišao,
ili tek što nije, dok se ti upinješ da prihvatiš nešto što ti se, bez tvog
znanja, nedeljama spremalo pred nosom, nešto što jedino može da
se objasni rečima: *Ja to želim*. Kako je moguće da nisam znao, pitaš
me? Umem da prepoznam žudnju – pa ipak, ovaj put, potpuno mi
je promakla. Privukao me je kvaran osmeh od kog bi mu lice živ-
nulo svaki put kad bi mi pročitao misli, a zapravo sam želeo njego-
vu kožu, samo kožu.

Trećeg dana, za večerom, osetio sam da zuri u mene dok sam ob-
jašnjavao Hajdnov oratorijum *Sedam poslednjih Hristovih reči*, koji
sam u to vreme transkribovao za gitaru. Te godine napunio sam
sedamnaest, i kao najmlađi za stolom i s najmanje šanse da me iko
sasluša, stekao sam naviku da prokrijumčarim što više informacija
u što manje reči. Govorio sam brzo, gutao reči i ostavljao utisak
stalne usplahirenosti. Kad sam završio objašnjavanje transkripci-
je, postao sam svestan prodornog pogleda koji me je streljao sleva.
Bio sam ushićen i polaskan; očigledno ga to zanima – dopadam mu
se. Znači, ipak, da to i nije toliko teško postići. Kad sam se konačno
okrenuo licem ka njemu, dočekao me je, međutim, ravnodušan, leden
pogled – istovremeno neprijateljski i staklast, bezmalo okrutan.

Dotukao me je. Čime sam to zaslužio? Želeo sam da opet bude prijatan prema meni, da se smeje sa mnom kao što se smejaio pre samo nekoliko dana kraj napuštene pruge, ili kad sam mu istog tog popodneva objasnio da je B. jedini grad u Italiji kroz koji *corriera*, regionalna autobuska linija koja je prevozila Hrista, samo projuri i nikad ne stane. Odmah se nasmejao, shvativši aluziju na knjigu Karla Levija.¹ Dopadalo mi se kako nam misli putuju naporedo, kako u sekundi primetimo ko se kojim rečima poigrava, ali niko ništa ne odaje.

Neće biti lako živeti s njim pod istim krovom. Bolje bi mi bilo da se držim podalje od njega, mislio sam. Kad se samo setim da su me umalo oborile s nogu koža na njegovim rukama, njegove grudi, stopala koja otkad postoje nisu dotakla grubu površinu – i njegove oči, koje su, kad bi mi uputio drugi, umilniji pogled, bile kao čudo uskrснуća. Nemoguće je bilo dugo gledati u njih, ali nešto bi vas nagonilo da zadržite pogled kako biste barem nazreli istinu.

Verovatno sam mu uzvratio istim podlim pogledom.

Naši razgovori iznenada su zamrli na čitava dva dana.

Na dugačkom balkonu koji smo delili – potpuno izbegavanje: tek usiljen pozdrav, dobro jutro, lepo vreme, površno ćaskanje.

A onda smo, bez objašnjenja, nastavili po starom.

Da li hoću na trčanje? Ne, ne ide mi se. Idemo onda na plivanje.

Sve ono što osećam i danas, bol, uzavrele emocije, uzbuđenje zbog novog susreta, očekivanje blaženstva koje je tu, nadohvat ruke, nesigurnost pred ljudima koje sam možda pogrešno procenio a ne želim da ih izgubim i čije namere moram da preispitujem na svakom koraku, očajnička pritvornost s ljudima koje želim i žudim da i oni mene žele, paravani iza kojih se krijem kao da između

¹ Knjiga Karla Levija, *Cristo si è fermato a Eboli* (Hrist se zaustavio u Eboliju). Prim. prev.

mene i sveta nije samo jedan već sloj za slojem tananih kliznih vrata od rižinog papira, poriv da sakrijem i protumačim ono što nikad i nije bilo izrečeno u šiframa – sve je to počelo u leto kad je Oliver došao u naš dom. Utisnuto je u svaki letnji hit, u svaki roman koji sam čitao za vreme njegovog boravka i posle, kad je otišao, i u sve ostalo, od mirisa ruzmarina u vrelin danima do pomahnitale popodnevene pesme cvrčaka – u mirise i zvuke uz koje sam odrastao i koji su mi bili znani celog života, svakog leta, i koji su se nenadano okrenuli protiv mene i poprimili novo obličje, zauvek obojeni događajima baš tog leta.

Ili je možda počelo kad se navršila prva nedelja od njegovog dolaska, kad sam bio ushićen što uopšte zna ko sam, što se ne pravi kao da ne postojim, i kad sam mislio da zbog toga smem sebi da dozvolim luksuz i prestanem da se pravim da ga ne primećujem kad prođem pored njega izlazeći u vrt. Prvog jutra na trčanje smo krenuli rano – i trčali smo sve do B. i nazad. Sutradan smo opet rano ujutru otišli na plivanje. Potom smo narednog dana ponovo išli na trčanje. Voleo sam da protrčim pored kombija koji tek počinje svoju turu raznošenja mleka, ili pored piljarnice i pekare dok se još spremaju da otvore, voleo sam da trčim po morskome žalu i duž promenade kad u gradu još nema žive duše, i naša kuća u daljini deluje kao fatamorgana. Voleo sam kad nam se stopala usaglase, levo s levim, kad o zemlju udare istovremeno utiskujući se u tlo, i želeo sam da se vratim tim tragovima, kradomice, da spustim svoje stopalo na njegov otisak.

Dok je studirao, imao je običaj da odlazi na trčanje i plivanje nazmenično, to mu je bila rutina. Da li je trčao na šabat? Našalio sam se. Stalno je vežbao, čak i kad je bio bolestan; da je mogao, vežbao bi i u krevetu. Čak i kad bi prethodne večeri spavao s nekim prvi

put, rekao je, ipak bi otišao na trčanje rano izjutra. Nije vežbao samo kad su ga operisali. Kad sam ga pitao zbog čega, dobio sam odgovor za koji sam se zakleo da ga nikad neću navesti da ga kaže, a lupio me je po glavi kao iscereni pajac zlokobnog osmeha koji iskače iz kutije: *Kasnije*.

Možda je u tom momentu samo bio zadihan i nije hteo mnogo da govori, ili je jednostavno želeo da se usredsredi na trčanje. Možda je bilo sasvim bezazleno, da bi me podstakao da se usredsredim i ja.

Pa ipak, udaljenost koja se u pojedinim trenucima neočekivano javljala između nas bila je pomalo obeshrabrujuća i neprijatna. Kao da je to radio namerno; odgurivao me je sve dok se ne bi prekinuo svaki privid prisnosti.

Ali neumoljiv pogled uvek bi se vraćao. Jednom, pored bazena u vrtu iza kuće, dok sam vežbao na gitari za stolom koji će postati „moj sto”, a on ležao pokraj mene na travi, smesta sam prepoznao taj pogled. Netremice me je posmatrao dok je meni pažnju zaokupljao hvat na gitari, i kad sam iznenada podigao glavu da proverim dopada li mu se moje sviranje, uhvatio sam ga: pogled koji reže, okrutan, kao blesak oštrice koju vlasnik vrati u korice čim je žrtva primeti. Blago mi se osmehnuo, kao da hoće da kaže: *Uhvatio si me*.

Drži se podalje od njega.

Sigurno je primetio da sam se potresao, i da bi se iskupio, počeo je da me ispituje o gitari. Bio sam isuviše na oprezu da bih mu odgovarao iskreno i opušteno. Pošto je bilo očigledno da se mučim da prevalim reči preko usta, naslutio je da sam u gorem stanju nego što pokazujem. „Ne trudi se da mi objasniš. Samo odsviraj ponovo.” Mislio sam da ti se ne sviđa. Da mi se ne sviđa? Odakle ti to? Rasprava se nastavila. „Odsviraj već jednom.” „Istu melodiju?” „Istu.”

Ustao sam i otišao u dnevnu sobu ostavljajući velika francuska vrata otvorena kako bi mogao da me čuje dok sviram na klaviru.

Pratio me je do pola puta, naslonio se na drveni dovrtak i ostao neko vreme tu da stoji.

„Izmenio si je. Nije ista. Šta si joj uradio?”

„Samo sam je odsvirao onako kako bi je List svirao da je hteo malo da se poigra.”

„Daj, sviraj ponovo!”

Prijalo mi je što glumi da je ljut. Zasvirao sam ponovo.

A on će posle nekog vremena: „Ne mogu da verujem da si je opet izmenio.”

„Pa, samo malo. Baš ovako bi je Buzoni svirao kad bi izmenio Listovu verziju.”

„Možeš li, molim te, da odsviraš Baha onako kako ga je Bah svirao?”

„Ali Bah je nije napisao za gitaru. Možda je čak nije napisao ni za čembalo. Zapravo, nije sigurno ni da ju je Bah napisao.

„Zaboravi da sam išta pitao.”

„Dobro, nema potrebe da se ljutiš”, rekao sam. Na mene je bio red da glumim kako mu se nevoljno povinujem. „Evo moje transkripcije Baha bez Buzonija i Lista. Ovo je veoma rani Bah, posvetio ju je svom bratu.”

Tačno sam znao koja ga je muzička fraza dirnula kad sam je prvi put odsvirao, i svaki naredni put namenio bih je njemu, jer je njemu i bila posvećena, mali dar od mene, nešto lepo i duboko, iz duše, nešto što bi razumeo svako, čak i ako nije genije, i što me je navelo da umetnem produženu kadencu. Samo za njega.

Flertovali smo, i on je sigurno prepoznao znake mnogo pre mene.

Kasnije te večeri zapisao sam u dnevnik: *Namerno sam preterao kad sam rekao da ti se ne sviđa kompozicija. Zapravo sam hteo da ka-*

žem da ti se ja ne sviđam. Nadao sam se da ćeš me ubediti u suprotno – i jesi, nakratko. Zašto sutra ujutru više neću verovati u to?

Znači, može i takav da bude, rekao sam sebi videvši kako se led za tren oka pretvara u sunčevu svetlost.

A mogao sam i da se zapitam: da li se i ja tako u trenu preobrazim?

Nismo napisani samo za jedan instrument; ja barem nisam, a nisi ni ti.

Bio sam više nego voljan da mu prilepim etiketu teške i nepriputačne osobe i završim s njim. Ali bilo je dovoljno da mi uputi dve reči i moje durenje i ravnodušnost pretvorili bi se u želju da za njega sviram sve što poželi, sve dok želi, dok nas ne pozovu da ručamo, dok mi se koža na prstima sasvim ne izliže, sloj po sloj, jer volim da ti činim, sve bih učinio za tebe, samo reci, svideo si mi se već prvog dana, i čak i kad moji pokušaji da se sprijateljimo naiđu na led, nikad neću zaboraviti da se ovaj razgovor dogodio i da ima načina da se snežna oluja pretvori u leto.

Samo, kad sam mu to obećao, nisam shvatao da led i ravnodušnost često znaju da ponište sva primirja i odluke potpisane u trenucima vedrine.

A onda je došlo to nedeljno julsko popodne kad se kuća odjednom ispraznila i nas dvojica ostali sami, dok je meni plamen kidao utrobu – jer „plamen” je prva i najprirodnija reč koja će mi pasti na pamet kasnije te večeri kad u svom dnevniku budem pokušao da razlučim šta se desilo. Čekao sam u svojoj sobi, prikovan za krevet kao u transu, užasnut i obuzet iščekivanjem. Nije to bio plamen strasti, onaj koji guta sve pred sobom, već plamen koji parališe, kao plamen u kasetnim bombama koji isisava sav kiseonik iz okruženja ostavljajući te bez daha, kao udarac u stomak, kad vakuum pokida sve do najsitnije žive ćelije u plućima i isuši ti usta, i ti se nadaš da ti se niko neće obratiti, jer da govoriš ne možeš, i mo-